

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 7 § lagen om begränsning av användningen av indexvillkor

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att giltighetstiden för lagen om begränsning av användningen av indexvillkor skall förlängas med två år, dvs. till utgången av 2000.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft vid ingången av 1999. Enligt nu gällande bestämmelser löper lagens giltighetstid ut före ingången av 1999.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Indexvillkorlagstiftningens allmänna principer

I Finland iakttas i fråga om avtal gällande penningfordringar i regel principen om nominellt värde, varvid man inte beaktar sådana förändringar i penningvärdet som inträffar mellan den tidpunkt då förpliktelsen uppkommer och den tidpunkt då den infrias. Det allmänna penningvärdet förändras på grund av inflationen, och pengarnas realvärde minskar.

På grund av penningvärdets instabilitet har man velat avvika från principen gällande det nominella värdet. Genom användning av indexvillkor kan betalningsskyldigheten justeras i enlighet med växlingarna i penningvärdet. I detta syfte har sådana avtalsvillkor uppgjorts som bundit penningfordringar till penningrealvärdet. Sådana avtalsvillkor var vanliga från slutet av 1920-talet ända till dess lagen om trygghande av den ekonomiska utvecklingen under åren 1968-1969 (207/1968), den s.k. stabiliseringslagen, gavs. Då avvecklades det utbredda systemet med indexbindning, eftersom man var rädd för att systemet skulle leda till en ny inflationsperiod efter devalveringen 1967. Regleringen av indexbindningar har sedermera fortgått. Regleringen har genomförts genom

flera olika författningar av olika rang, vilka har givits för en bestämd tid. Om användningen av indexvillkor bestäms för närvarande i lagen om begränsning av användningen av indexvillkor (1222/1994), nedan *indexvillkorlagen*. Enligt lagen om användning av indexvillkor i arbets- och tjänstekollektivavtalen för 1998 och 1999 (1352/1997) kan det indexvillkor som ingår i det inkomstpolitiska avtal som undertecknades den 12 december 1997 intas i arbets- och tjänstekollektivavtal. Enligt lagens 1 § är det förbjudet att ta in andra indexvillkor i arbets- och tjänstekollektivavtal. Lagen är i kraft från den 1 januari 1998 till den 15 januari 2000.

T.ex. underhållsbidrag och pensioner har redan länge varit indexbundna med stöd av lag. Användningen av indexvillkor har motiverats med sociala synpunkter och med kravet på rättvisa och skälighet, varvid en central princip har varit att förändringar i penningvärdet inte i alltför hög grad får påverka den ursprungliga jämvikten i prestationerna.

Enligt 1 § 1 mom. i indexvillkorlagen är det förbjudet att i avtal ta in indexvillkor som grundar sig på förändringar i något index som anger priser, löners, förtjänsters eller andra kostnaders utveckling, eller annan därmed jämförbar bindning, om inte något annat följer av lag. Förbudet gäller endast avtal, varigenom det är tillåtet att ta in indexvillkor t.ex. i testamente, bolagsord-

ning eller domstolsutslag. I paragrafens 2 mom. finns en förteckning över de villkor som enligt indexvillkorlagen är tillåtna. T.ex. sedan ingången av 1991 har det varit tillåtet att binda räntefoten till prisutvecklingen för aktier som noteras på en fondbörs som avses i värdepappersmarknadslagen (495/1989). Sedan ingången av 1995 har räntefotens storlek även kunnat bestämmas i förhållande till prisutvecklingen för aktier som noteras på en fondbörs som finns eller bedriver verksamhet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som erhållit koncession av en myndighet. Sedan ingången av 1998 har räntefotens storlek även kunnat bestämmas i förhållande till prisutvecklingen för aktier som är föremål för handel inom annan offentlig handel eller på en fondbörs som kan jämföras med dessa och som bedriver verksamhet i en annan stat och har erhållit koncession av en myndighet.

I 2 § i indexvillkorlagen finns en förteckning över undantagen till huvudregeln i lagens 1 § 1 mom. Enligt lagens 2 § 6 punkt tillämpas indexvillkorlagen inte på t.ex. avtal som gäller försäljning till utlandet av varor eller tjänster, anskaffning av varor eller tjänster i utlandet eller internationell penning- eller fraktmarknad eller som annars är av internationell natur, även om finsk lag annars skall tillämpas på avtalen. Som sådana avtal av internationell natur betraktas inte ett sådant avtal där båda avtalsparterna är finska. Således är det i regel förbjudet att ta in indexvillkor i avtal mellan t.ex. en finsk exportör och exportörens finska underleverantör. Det räcker inte enbart med att en utländsk avtalspart är med utan det förutsätts även att avsikten med avtalet är en överföring av varan eller tjänsten till eller från landet och inte konsumtion eller återförsäljning av varan eller tjänsten i Finland. Sedan ingången av 1995 har det varit tillåtet att ta in indexvillkor i vissa jordlegoavtal och vissa avtal om persontrafik (2 § 10-12 punkten).

Enligt 3 § 1 mom. i indexvillkorlagen får statsrådet besluta att ett indexvillkor som det har godkänt får tas in i ett sådant byggnadsentreprenadavtal som ingås sedan beslutet trätt i kraft och för vilket entreprenadtiden är minst 12 månader. Med stöd av denna paragraf har statsrådets beslut om användningen av indexvillkor i byggnadsentreprenadavtal (1028/1996) utfärdats.

Det har inte bestämts att verksamhet som strider mot indexvillkorlagen är straffbar,

men enligt lagens 5 § är ett indexvillkor som strider mot lagen eller mot bestämmelser som har utfärdats med stöd av den ogiltigt.

Indexvillkorlagen har ändrats tre gånger. År 1995 ändrades 2 § 8 punkten i indexvillkorlagen i samband med revideringen av hyreslagstiftningen. Genom en lag som trädde i kraft vid ingången av 1997 förlängdes giltighetstiden för indexvillkorlagen med två år och tilläts det att indexvillkor tas in i bl.a. avtal om leverans av blandgas som ersätter naturgas och vissa avtal om trafikleder. Genom en lag som trädde i kraft vid ingången av 1998 blev det möjligt att i större utsträckning än tidigare använda indexvillkor i investeringsinstrument. Motivering- en till ändringen framgår av regeringens proposition 159/1997 rd.

1.2. Behovet av att förlänga giltighetstiden för indexvillkorlagstiftningen

Anpassningen till de krav som den gemensamma valutan ställer förutsätter en dimensionering såväl av löneavgöranden som av den övriga kostnadsutvecklingen så att en prismässig konkurrenskraft under alla omständigheter kan bibehållas inom euroområdet, eftersom det är svårare än tidigare att avhjälpa fel i efterhand.

Trots den instabilitet som orsakas av de ekonomiska kriserna i Asien och Ryssland finns det alltjämt risker för en överhettning av kostnads- och prisutvecklingen. Även om ett klart samband mellan indexvillkorlagen och inflation inte entydigt har kunnat påvisas, kunde en omfattande användning av indexvillkor för sin del emellertid främja spridningen av inflationstryck, om de nämnda riskerna till någon del börjar realiseras. Detta motiverar en förlängning av giltighetstiden för indexvillkorlagen.

Förändringar i det ekonomiska läget kan också i framtiden kräva en omprövning av begränsningarna gällande tillämpningen av indexvillkor, varför det är ändamålsenligt att indexvillkorlagen fortfarande är tidsbunden. Det föreslås därför att lagens giltighetstid förlängs med två år, dvs. till utgången av 2000.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

En ekonomisk-politisk lag av det slag som

den nu föreslagna är av samhällsekonomisk betydelse med tanke på bekämpandet av inflationen samt då det gäller att anpassa samhällsekonomin till yttre störningar. Lagens ekonomiska verkningar kan dock inte uppskattas exakt, och de är delvis beroende av t.ex. samhällsekonomin internationella verksamhetsmiljö. Den föreslagna lagen medför inte någon direkt ekonomisk tilläggsbelastning för statsekonomin.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet. Finlands Bank, miljöministeriet, AKAVA ry, Palvelutyönantajat ry, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf samt Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto - Industrins och Ar-

betsgivarnas Centralförbund ry har hörts vid beredningen.

4. Närmare bestämmelser

Statsrådets beslut om användningen av indexvillkor i byggnadsentreprenadavtal gäller till utgången av 1998. Avsikten är att beslutets giltighetstid skall förlängas så att den motsvarar indexvillkorslagens giltighetstid.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1999. Enligt lagens 7 § kommer lagens giltighetstid att löpa ut den 31 december 1998.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 7 § lagen om begränsning av användningen av indexvillkor

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 16 december 1994 om begränsning av användningen av indexvillkor (1222/1994) 7 §, sådan den lyder i lag 922/1996, som följer:

7 § 1995 och gäller till utgången av 2000.

Giltighet

Denna lag träder i kraft den 1 januari

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Helsingfors den 23 oktober 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Jouko Skinnari

Lag

om ändring av 7 § lagen om begränsning av användningen av indexvillkor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 16 december 1994 om begränsning av användningen av indexvillkor
(1222/1994) 7 §, sådan den lyder i lag 922/1996, som följer:

Gällande lydelse

7 §

Giltighet

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995
och gäller till utgången av 1998.

Föreslagen lydelse

7 §

Giltighet

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995
och gäller till utgången av 2000.

*Denna lag träder i kraft den 1 januari
1999.*
